

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права
та інформаційних технологій

Кафедра підприємництва і права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія держави і права

(обов'язкова фахова навчальна дисципліна)

Освітньо-професійна програма Правознавство

спеціальність 081 Право

галузь знань 08 Право

освітній ступінь Бакалавр

Розробник: Гладкий Сергій, професор кафедри підприємництва і права, доктор
юридичних наук, професор

Гарант: Осташова Валерія, доцент кафедри підприємництва і права, кандидат
юридичних наук, доцент

Полтава
2022 р.

Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Теорія держави і права
Назва структурного підрозділу	Кафедра підприємництва і права Навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	 <p>Викладач: Гладкий Сергій, доктор юридичних наук, професор <i>Контакти:</i> ауд. 481 (навчальний корпус №4) <i>e-mail:</i> serhii.hladkyi@pdaa.edu.ua</p> <p>сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/gladkyu-sergiy-oleksandrovyh</p>
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність	081 Право
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Навчальні дисципліни: «Філософія», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Історія держави і права України»

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни – засвоєння здобувачами вищої освіти понятійно-категоріального апарату, основних ідей і положень теорії держави і права як теоретико-методологічної бази вивчення галузевих і прикладних юридичних наук, розвиток їх правової свідомості та формування правової культури.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: засвоєння здобувачами вищої освіти основних юридичних понять і категорій, які мають фундаментальне значення для юридичної науки загалом; опанування змісту теорій, концепцій та інших теоретичних інструментів пізнання загальних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування державно-правових явищ; набуття здобувачами вищої освіти умінь і навичок самостійного теоретико-правового мислення, загального орієнтування в структурі правових систем світу та в системі права і законодавства України, правильного тлумачення норм права, коректного користування нормативними та літературними джерелами; залучення здобувачів вищої освіти до пошуку шляхів наукового розв'язання окремих проблем теорії держави і права.

Компетентності:

Загальні:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

Спеціальні (фахові):

- СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
- СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.
- СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
- СК 5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
- СК 8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.
- СК 10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
- СК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
- СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

Програмні результати навчання:

- ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
- ПРН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.
- ПРН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.
- ПРН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права.
- ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

Методи навчання:

- МН 1 словесні методи: лекція, бесіда;
- МН 2 наочні методи: демонстрування, ілюстрування;
- МН 3 практичні методи: практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою: конспектування,

- МНСР 1: методи самостійної роботи вдома: завдання самостійної роботи;
- МНСР 2: робота під керівництвом викладача: виконання практичних завдань;
- МСМ 1: методи формування пізнавальних інтересів: створення ситуації інтересу; ситуації новизни навчального матеріалу; метод використання життєвого досвіду; навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації.
- МНІ 3 : інтерактивні методи: кейс-метод; дискусії, диспути, мозковий штурм, тренінгові заняття, командні конкурси і змагання.

Програма та структура навчальної дисципліни:

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма 081ПР_бд_2022				заочна форма 081ПР_бз_2022			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Тема 1. Предмет і метод теорії держави і права	12	2	2	8	12	2	-	10
Тема 2. Походження держави і права	12	2	2	8	9	-	-	9
Тема 3. Поняття і функції держави	12	2	2	8	13	2	2	9
Тема 4. Форма держави	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 5. Механізм держави	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 6. Держава та особа	11	2	2	7	9	-	-	9
Тема 7. Громадянське суспільство, політична система і держава	12	2	2	8	10	-	-	10
Тема 8. Демократична держава. Правова держава. Соціальна держава	12	2	2	8	10	-	-	10
Тема 9. Поняття і сутність права	12	2	2	8	12	2	-	10
Тема 10. Правове регулювання суспільних відносин	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 11. Формування права та його джерела	12	2	2	8	10	-	-	10
Тема 12. Принципи права	11	2	2	7	10	-	-	10
Тема 13. Норми права	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 14. Нормативно-правові акти	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 15. Система права	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 16. Законодавство, його система та систематизація	12	2	2	8	10	-	-	10
Тема 17. Правові відносини	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 18. Правова поведінка	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 19. Юридична відповідальність	12	2	2	8	12	-	2	10
Тема 20. Юридична діяльність	11	2	2	7	10	-	-	10
Тема 21. Реалізація норм права	12	2	2	8	12	2	-	10
Тема 22. Тлумачення норм права	12	2	2	8	10	-	-	10
Тема 23. Правова свідомість і правова культура	12	2	2	8	12	2	-	10
Тема 24. Правова система суспільства	12	2	2	8	12	-	2	10
Усього годин	285	32	28	189	285	26	22	237

Оцінювання результатів навчання:

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

Форми контролю результатів навчання:

Денна форма навчання, 1 семестр
081 ПР_бд_2022

Програмні результати навчання	Форми контролю				
	Ведення конспекту лекцій	Виконання завдань на семінарських заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Розв'язання тестів	Разом
ПРН 1	2	8	2	8	20
ПРН 2	2	8	2	8	20
ПРН 7	2	8	2	8	20
ПРН 13	2	8	2	8	20
ПРН 20	2	8	2	8	20
Разом	10	40	10	40	100

Денна форма навчання, 2 семестр
081 ПР_бд_2022

Програмні результати навчання	Форми контролю					
	Ведення конспекту лекцій	Виконання завдань на семінарських заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Розв'язання тестів	Екзамен	Разом
ПРН 1	2	8	2	4	4	20
ПРН 2	2	8	2	4	4	20
ПРН 7	2	8	2	4	4	20
ПРН 13	2	8	2	4	4	20
ПРН 20	2	8	2	4	4	20
Разом	10	40	10	20	20	100

Заочна форма навчання
081 ПР_бз_2022

Програмні результати	Форми контролю

навчання	Ведення конспекту лекцій	Виконання завдань на семінарських заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Написання контрольної роботи	Екзамен	Разом
ПРН 1	2	8	2	4	4	20
ПРН 2	2	8	2	4	4	20
ПРН 7	2	8	2	4	4	20
ПРН 13	2	8	2	4	4	20
ПРН 20	2	8	2	4	4	20
Разом	10	40	10	20	20	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни:

Денна форма навчання 081ПР_бд_2022 (1 семестр – залік)

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Розв'язання тестів	
Тема 1. Предмет і метод теорії держави і права	0,71	2,86	0,71	40	4,28
Тема 2. Походження держави і права	0,71	2,86	0,71		4,28
Тема 3. Поняття і функції держави	0,71	2,86	0,71		4,28
Тема 4. Форма держави	0,71	2,86	0,71		4,28
Тема 5. Механізм держави	0,71	2,86	0,71		4,28
Тема 6. Держава та особа	0,71	2,86	0,71		4,28
Тема 7. Громадянське суспільство, політична система і держава	0,71	2,86	0,71		4,28
Тема 8. Демократична держава. Правова держава. Соціальна держава	0,71	2,86	0,71		4,28
Тема 9. Поняття і сутність права	0,71	2,86	0,71		4,28
Тема 10. Правове регулювання суспільних відносин	0,71	2,86	0,71		4,28
Тема 11. Формування права та його джерела	0,71	2,86	0,71		4,28
Тема 12. Принципи права	0,71	2,86	0,71		4,28
Тема 13. Норми права	0,71	2,86	0,71		4,28
Тема 14. Нормативно-правові акти	0,71	2,86	0,71		40
Всього	10	40	10	40	100
Разом					100

Денна форма навчання 081ПР_бд_2022 (2 семестр – екзамен)

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі	
	Ведення конспекту	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Розв'язання тестів		
Тема 15. Система права	1,0	4,0	1,0	20	6,0	
Тема 16. Законодавство, його система та систематизація	1,0	4,0	1,0		6,0	
Тема 17. Правові відносини	1,0	4,0	1,0		6,0	
Тема 18. Правова поведінка	1,0	4,0	1,0		6,0	
Тема 19. Юридична відповідальність	1,0	4,0	1,0		6,0	
Тема 20. Юридична діяльність	1,0	4,0	1,0		6,0	
Тема 21. Реалізація норм права	1,0	4,0	1,0		6,0	
Тема 22. Тлумачення норм права	1,0	4,0	1,0		6,0	
Тема 23. Правова свідомість і правова культура	1,0	4,0	1,0		6,0	
Тема 24. Правова система суспільства	1,0	4,0	1,0		20	26,0
Всього	10	40	10		20	80
Екзамен						20
Разом						100

Заочна форма навчання 081ПР_бз_2022 (2 семестр – екзамен)

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Написання контрольної роботи	
Тема 1. Предмет і метод теорії держави і права	0,42	-	0,42	0,84	0,84
Тема 2. Походження держави і права	0,42	-	0,42		0,84
Тема 3. Поняття і функції держави	0,42	3,64	0,42		4,48
Тема 4. Форма держави	0,42	3,64	0,42		4,48
Тема 5. Механізм держави	0,42	3,64	0,42		4,48
Тема 6. Держава та особа	0,42	-	0,42		0,84
Тема 7. Громадянське суспільство, політична система і держава	0,42	-	0,42		0,84
Тема 8. Демократична держава. Правова держава. Соціальна держава	0,42	-	0,42		0,84
Тема 9. Поняття і сутність права	0,42	-	0,42		0,84

Тема 10. Правове регулювання суспільних відносин	0,42	3,64	0,42		4,48
Тема 11. Формування права та його джерела	0,42	-	0,42		0,84
Тема 12. Принципи права	0,42	-	0,42		0,84
Тема 13. Норми права	0,42	3,64	0,42		4,48
Тема 14. Нормативно-правові акти	0,42	3,64	0,42		4,48
Тема 15. Система права	0,42	3,64	0,42		4,48
Тема 16. Законодавство, його система та систематизація	0,42	-	0,42		0,84
Тема 17. Правові відносини	0,42	3,64	0,42		4,48
Тема 18. Правова поведінка	0,42	3,64	0,42		4,48
Тема 19. Юридична відповідальність	0,42	3,64	0,42		4,48
Тема 20. Юридична діяльність	0,42	-	0,42		0,84
Тема 21. Реалізація норм права	0,42	-	0,42		0,84
Тема 22. Тлумачення норм права	0,42	-	0,42		0,84
Тема 23. Правова свідомість і правова культура	0,42	-	0,42		0,84
Тема 24. Правова система суспільства	0,42	3,64	0,42		4,48
Контрольна робота				20	20
Всього	10	40	10	20	80
Екзамен					20
Разом					100

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

1. Ведення конспекту (0-2 бали для денної форми навчання, 0-2 бали для заочної форми навчання)

Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.	на високому рівні	1,8-2,0
		на середньому рівні	1,5-1,7

	Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	на достатньому рівні	1,2-1,4
		на низькому рівні	0-1,1

2. Виконання завдань на семінарських заняттях (0-8 балів для денної форми навчання, 0-8 балів для заочної форми навчання)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	на високому рівні	7,0-8,0
		на середньому рівні	5,9-6,9
		на достатньому рівні	4,8-5,8
		на низькому рівні	0-4,7

3. Виконання завдань самостійної роботи (0-2 бали для денної форми навчання, 0-2 бали для заочної форми навчання)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	на високому рівні	1,8-2,0
		на середньому рівні	1,5-1,7
		на достатньому рівні	1,2-1,4
		на	0-1,1

		низькому рівні	
--	--	----------------	--

4.1. Розв'язання тестів (0-40 балів для денної форми навчання, 1 семестр)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки задалегідь невідомих умов та обставин. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Скласти та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	на високому рівні	36-40
		на середньому рівні	30-35
		на достатньому рівні	24-29
		на низькому рівні	0-23

4.2. Розв'язання тестів (0-20 балів для денної форми навчання, 2 семестр)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки задалегідь невідомих умов та обставин. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Скласти та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	на високому рівні	18-20
		на середньому рівні	15-17
		на достатньому рівні	12-14
		на низькому рівні	0-11

4.3. Виконання контрольної роботи (0-20 балів для заочної форми навчання)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1	Визначати переконливість аргументів у процесі	на високому	18-20

ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	рівні	
		на середньому рівні	15-17
		на достатньому рівні	12-14
		на низькому рівні	0-11

5. Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом - екзамен.

Шкала та критерії та оцінювання екзамену

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	на високому рівні	18-20
		на середньому рівні	15-17
		на достатньому рівні	12-14
		на низькому рівні	0-11

Трудомісткість:

Загальна кількість годин 285 год. – денна та заочна форми навчання.

Кількість кредитів 9,5 – денна та заочна форми навчання.

Форма семестрового контролю – залік/екзамен.

Політика навчальної дисципліни:

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Письмові роботи можуть перевірятися на наявність плагіату і допускатися до захисту із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати його. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці **АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ** ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

Додаткові матеріали для вивчення навчальної дисципліни:
Мультимедійні презентації.

Рекомендовані джерела інформації:

Основні

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 23 липня 1996 року, № 30. Ст.141.
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права людини: прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: від 4 листопада 1950 року. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. Ст. 270.
4. Декларація про державний суверенітет України: Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1990. № 3. Ст. 429.
5. Акт проголошення незалежності України: Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1991. № 38. Ст. 502.
6. **Загальна теорія права: підруч.** / за заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваїте, 2016. 392 с.
7. **Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції): навч. посіб.** / О.Л. Копиленко [та ін.] ; МОН України. К.: Юрінком Інтер, 2008. 400 с.
8. **Загальна теорія держави і права: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.** / [М.В. Цвік та ін.] ; за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Х.: Право, 2010. 583 с.

9. Теорія держави і права : посіб. для підгот. до іспитів / Д.В. Лук'янов, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський ; за заг. ред. О.В. Петришина. Х.: Право, 2018. 193 с.
10. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб. Львів: Край, 2008. 224 с.
11. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : підруч. К.: Правова єдність : Алерта, 2014. 524 с.
12. Теорія держави і права : підруч. / [О. М. Бандурка та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х.: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. 415 с.
13. Теорія держави і права. Академічний курс: підруч. / О.В. Зайчук [та ін.] ; ред. О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2008. 688 с.
14. Теорія держави і права: підруч. / [Петришин О. В. та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О.В. Петришина ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". Х.: Право, 2014. 366 с.
15. Теорія права і держави: навч. посіб. / С.Д. Гусарев [та ін.] ; Київськ. нац. ун-т внутр. справ. К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. 270 с.

Допоміжні

16. Аллан Т. Р. С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 385 с.
17. Антошкіна В. Ретроспективний аналіз становлення та розвитку тлумачення правових норм крізь призму епох. *Право України*. 2017. № 3. С. 126-136.
18. Антошкіна В.К. Гносеологічна природа тлумачення правових норм. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2019. Вип. 15. С. 30-39.
19. Бержель Ж.-Л. Общая теория права; пер. с франц. М.: Nota bene, 2000. 576 с.
20. Берман Г.Д. Западная традиция права: эпоха формирования ; пер. с англ. М.: Изд-во МГУ: ИНФРА-М-НОРМА, 1998. 624 с.
21. Биля І. Нормотворча техніка: поняття та загальна характеристика. *Вісник академії правових наук України*. 2002. № 1. С. 217-226.
22. Білас І.Г., Білас Ф.І. Трансформація загальної теорії держави і права у сучасну юриспруденцію та її функціональне призначення у формуванні праворозуміння юристів. *Наше право*. 2015. № 4. С. 5-16.
23. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. К.: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2007. 992 с.
24. Вступ до теорії правових систем : монографія / за заг. ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. К.: Юрид. Думка, 2006. 432 с.
25. Гладкий С.О. Практично-орієнтоване вивчення загальної теорії права: ауторефлексивний підхід. *Держава і право. Серія : Юридичні науки*. 2019. Вип. 83. С. 3-14.
26. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації ; пер. з нім. К.: ППС-2002, 2007. 436 с.
27. Гнатущенко Ю.В. Підходи до визначення поняття правовідношення. *Часопис Київського університету права*. 2005. № 2. С. 44-49.
28. Головченко В. Юридична відповідальність: позитивний і ретроспективний аспекти. *Юридична Україна*. 2004. № 7. С. 4-7.
29. Григор'єв Д.Г. Аналогія, аналогія закону, аналогія права. *Юриспруденція: теорія і практика*. 2005. № 11. С. 38-46.
30. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности ; пер. с фр. М.: Междунар. отношения, 1999. 400 с.
31. Дворкін Р. Серйозний погляд на право ; пер. з англ. К.: Основа, 2000. 519 с.
32. Жаровська І.М. Щодо проблем методології теорії держави і права. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки*. 2015. № 827. С. 138-141.

33. Жаровська І.М. Сучасна теорія держави і права: традиційність та новаторство підходів. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки.* - 2016. - № 837. - С. 252-257.
34. Жаровська І.М. Теорія держави і права як фундаментальна та світоглядна дисципліна / *Часопис Київського університету права.* 2016. № 3. С. 15-18.
35. Жук Н.А. Парламент, президент, уряд: через взаємостримування до рівноваги: монографія. Х.: Харків Юридичний, 2007. 327 с.
36. Завальний А. Юридичні факти: історичні та сучасні аспекти розуміння. *Право України.* 2006. № 1. С. 113-116.
37. Загоруй І.С., Загоруй Л.М. Теорія держави та права: навчальні матеріали для підготовки до державного іспиту : метод. рек. ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Сєвєродонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. 451 с.
38. Законодательная техника: научно-практ. пособие / под ред. Ю.А. Тихомирова. М.: Городец, 2000. 272 с.
39. Теорія держави і права: підготовка до державної атестації : навч. посіб. ; за заг. ред. Є.В. Зозулі ; Донец. юрид. ін-т. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 163 с.
40. Іваненко О.В. Метод загальної теорії держави та права: окремі питання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція.* 2015. Вип. 14 (1). С. 8-11.
41. Кабанець Н.І. Науковий статус контрактної теорії держави в загальній теорії права. *Журнал східноєвропейського права.* 2015. № 15. С. 65-73.
42. Калиновський Ю.Ю. Правосвідомість українського суспільства: генеза та сучасність: монографія. Х.: Право, 2008. 288 с.
43. Калюжний Р.А., Сопілко І.М. Теорія держави і права в основі регулювання інформаційного суспільства. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право.* 2016. № 4. С. 200-202.
44. Кельзен Г. Чисте правознавство: Проблема справедливості ; пер. з нім. К.: Юніверс, 2004. 496 с.
45. Кикоть Г. Юридичні факти у механізмі правового регулювання: проблеми теорії. *Право України.* 2005. № 7. С. 109-112.
46. Козюбра М.І. Взаємозв'язки між народовладдям, парламентаризмом та верховенством права: європейські стандарти і сучасні українські реалії. *Право України.* 2019. № 11. С. 83-97.
47. Колодій А.М. Принципи права України : монографія. К.: Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
48. Копоть В.О. Сутність держави: поняття, аспекти, методи дослідження. *Часопис Київського університету права.* 2005. № 2. С. 50-55.
49. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти) : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 523 с.
50. Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г. Теорія держави і права : підручник : практикум : тести. К.: Юрінком Інтер, 2015. 583 с.
51. Кукуруз О.В. Взаємозумовленість політичної і правової систем: теоретико-методологічна основа. *Держава і право. Серія : Політичні науки.* 2019. Вип. 84. С. 14-24.
52. Лазнюк Н.В. Види нормативно-правових актів (теоретичні питання). *Митна справа.* 2014. №10. С. 53-65.
53. Ллойд Д. Идея права ; пер. с англ. М.: Югона, 2000. 416 с.
54. Лоцихін О.М. Аналіз становлення наукової думки про функції держави в теорії держави і права. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Юридичні науки.* 2017. Т. 28 (67), № 1. С. 1-5.
55. Лук'янов Д.В. Політичні партії в системі взаємодії громадянського суспільства та держави (роль та правове регулювання) : монографія. Х.: Право, 2007. 320 с.
56. Максимов С.И. Правовая реальность: опыт философского осмысления : монографія. Х.: Право, 2002. 328 с.

57. Матвеева Л.Г. Правозастосувальні акти та акти тлумачення права. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. 2001. № 1. С. 126-129.
58. Матевосян А.А. Поняття принципу верховенства права на доктринальному рівні. / *ScienceRise. Juridical Science*. 2019. № 4. С. 10-15.
59. Мерник А.М. Державно-правові явища як об'єкт розгляду теорії держави та права й інших міждисциплінарних напрямів юридичних досліджень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2015. Вип. 32 (1). С. 52-56.
60. Минькович-Слободяник О.В. Основні етапи формування правової культури на теренах сучасної України. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 44-49.
61. Минькович-Слободяник О.В. Концепція правової і політичної культури у контексті трансформації українського суспільства. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2019. Вип. 86. С. 61-71.
62. Мозоль Н.І. Сучасні концепції праворозуміння: поняття, характеристика та особливості. *Науковий вісник НАВС*. 2013. № 1. С. 36-41.
63. Оборотов Ю.Н. Традиції та оновлення у правовій сфері: питання теорії (від пізнання до розуміння права) : монографія. Одеса: Юрид. літ., 2002. 280 с.
64. Оніщенко Н.М. Методологія теорії держави і права (деякі аспекти розгляду). *Держава і право. Серія : Юридичні науки*. 2016. Вип. 71. С. 3-20.
65. Падалко Г. До сучасного розуміння наукової категорії «функції держави»: загальний огляд проблеми. *Право України*. 2006. № 8. С. 63-69.
66. Пархоменко Н.М. Джерела та форми права як категорії права: до постановки проблеми. *Часопис Київського університету права*. 2006. № 4. С. 16-20.
67. Петражицкий Л.И. Теория права и государства в связи с теорией нравственности. Т. 1. СПб., 1909. 318 с.
68. Петришин А.В. Государственная служба. Историко-теоретические предпосылки, сравнительно-правовой и логико-понятийный анализ : монографія. Х: Факт, 1998. 168 с.
69. Пильгун Н.В., Ройко О.О. Правова свідомість та правова культура в контексті формування громадянського суспільства. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2019. Вип. 86. С. 7-22.
70. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія. Х.: Право, 2008. 240 с.
71. Полонка І.А. Теоретико-оціночні пропозиції щодо класифікації правомірної поведінки (онтологія диференціації). *Право України*. 2016. № 6. С. 99-106.
72. Попович В.М. Теорія держави і права: концепція, праксеологія та методологія розвитку : монографія ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". К.: Юрінком Інтер, 2015. 382 с.
73. Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства: монографія / за ред. Ю.П. Битяка, І.В. Яковюка, О.В. Петришина та ін. Х.: Право, 2007. 248 с.
74. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л.М. Герасіна [та ін.]. Х.: Право, 2009. 352 с.
75. Проблеми модернізації політичних систем сучасності : монографія / за заг. ред. Л.М. Герасіної, О.Г. Данильяна, М.І. Панова та ін. Х.: Право, 2008. 320 с.
76. Рулан Н. Историческое введение в право ; пер. с франц. М: Nota bene, 2005. 672 с.
77. Свобода и закон / Бруно Леони ; пер. с англ. В. Кашкина под ред. А. Куряева. - М.: ИРИСЭН, 2008. - 308 с.
78. Сердюк О.В. Соціологічний підхід у сучасному правознавстві: пізнання соціальності права : монографія. Х.: Яшма, 2007. 320 с.

79. Сердюк І.А. Визначення предмету теорії держави і права: доктринальні підходи та правове закріплення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 3. С. 37-48.
80. Скакун О.Ф. Загальна теорія права і держави: проблематизація та переосмислення метатеорії. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2012. № 4. С. 27-36.
81. Теорія держави і права в тестових завданнях : навч. посіб. / за заг. ред. Наливайко Л.Р. ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : ДДУВС, 2018. 715 с.
82. Теорія держави і права: навч. посіб. / С.К. Бостан [та ін.]. К.: Академія, 2013. 346 с.
83. Тимошенко В.І. Правова держава (теоретико-історичне дослідження). К.: Наук. думка, 1994. 132 с.
84. Тімуш І. Правова реальність і правосвідомість: інтегральне розуміння змісту та взаємозв'язку. *Право України*. 2010. № 7. С. 94-100.
85. Толстенко В. Поняття форми держави як предмет дослідження сучасної теорії держави і права. *Юридична Україна*. 2013. № 9. С. 8-15.
86. Толстенко В.Л. Методологічні основи аналізу форми держави й розвиток сучасної теорії держави та права. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2014. № 1. С. 24-35.
87. Удовика Л.Г. Формування теорії правової системи у юридичній науці (частина 1). *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 12-20.
88. Федіна Н.В. Концепція соціальної справедливості в теорії держави і права. *Правові новели*. - 2018. № 4. С. 66-72.
89. Фуллер Лон Л. Мораль права ; пер. з англ. К.: Сфера, 1999. 232 с.
90. Харт Х. Л. А. Концепція права ; пер. з англ. К.: Сфера, 1998. 236 с.
91. Хаустова М.Г. Національна правова система за умов розбудови правової демократичної державності в Україні. Х.: Право, 2008. 160 с.
92. Хахуліна К.С. Теорія держави та права як основа буття юриспруденції. *Правничий часопис Донецького університету*. 2013. № 1. С. 116-121.
93. Цвік М. Про сучасне прворозуміння. *Вісник академії правових наук України*. 2002. № 4. С. 3-13.
94. Цимбалюк М.М. Онтологія правосвідомості : Теорія та реальність : монографія. К.: Атіка, 2008. 288 с.
95. Циппеліус Р. Юридична методологія ; пер. з нім. К.: Реферат, 2004. 176 с.
96. Честнов І. Посткласична теорія права: контури нової парадигми. *Право України*. 2011. № 8. С. 109-114.
97. Шатіло В.А. Загальнонаукові підходи до визначення принципів права та їх вплив на розвиток конституційного механізму державної влади. *Публічне право*. 2019. № 2. С. 9-14.
98. Шевченко А.С., Старостюк А.В. Теорія держави і права : навч. посіб. Вінниця: Нілан, 2017. 271 с.
99. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні. К.: Реферат, 2007. 640 с.
100. Шмоткін О.В. Теорія держави і права : підручник. К.: Нац. акад. СБУ, 2016. 432 с.
101. Шмоткін О.В. Теорія держави і права в латинських юридичних аксіомах : навч. посіб. К.: Нац. акад. СБУ, 2018. 156 с.
102. Яценко В.А. До питання про методологію теорії держави та права. *Правничий вісник Університету "КРОК"*. 2014. Вип. 20. С. 38-44.

Інформаційні ресурси:

1. Конституційний Суд України : офіційний веб-сайт України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ccu.gov.ua/>

2. Офіційне інтернет-представництво Президента України : веб-сайт офіційного інтернет-представництва Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/>
3. Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Інституту громадянського суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.csi.org.ua>.
5. Судова влада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://court.gov.ua/>
6. Урядовий портал : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/>